

expedice speculum

Putování za záhadami a zajímavostmi regionu „Zrcadla“

Cibuluška aneb tam, kde jedli sovy

Vilímův mlýn stojí na místě původního Sovoluského mlýna

Dnes se vydáme do údolí řeky Rokytné mezi obce Tavíkovice a Přešovice, kde se uprostřed říčního údolí nachází kopec s názvem Cibuluška. Pokusíme se odhalit, co se skrývá pod tímto poetickým a trochu tajemným jménem.

Pomístní jména jsou významným pramenem k poznání regionální historie. V názvech polních a lesních tratí, kopců, cest, potoků a dalších míst v krajině je často skryta informace o historii někdy i velmi vzdálené. Tato jména si předávaly generace našich předků. Některá jména jsou značně pozměněná, to když se z povědomí místních vytratil původní význam.

Při pátrání po významu zá-

za těch 700-800 let ústního předávání zkomoleno do podoby pomístního jména Cibuluška.

Sovolusky patřily k nejstarším vesnicím ve zdejších krajích. Poprvé jsou zmíněny r. 1046 v majetku Staroboleslavské kapituly (psáno Zonolusii). Mezi léty 1125-1128 byla ves darována znojenským knížetem Konrádem benediktinskému klášteři v Třebíči (psáno Zovoluski). Třebičtí řeholníci Sovolusky vlastnili jen krátce, protože roku 1131 je ves připomínána v majetku znojenského kostela (psáno Souolusci). V dalším období již nemáme žádných dokladů - vesnice zanikla. K roku 1376 je zmíněn již jen sovoluský mlýn, připomínaný

Kamenný most u Přešovic

hadného jména Cibuluška se musíme vypravit až do ranného středověku, do starých listin z 11. a 12. století, které nám zaznamenaly existenci vesnice jménem Sovolusky. Pravděpodobně již ve 12.-13. století ves zanikla. Jméno Sovolusky bylo

ještě r. 1498. Dnes se tento mlýn nazývá Vilímův.

Neobvyklé jméno Sovolusky bývá vykládáno jako posměšný název, narážející na zvyk obyvatel vesnice jíst sovy (louskat = jíst).

Sovolusky vznikly pravdě-

podobně v 11. století na staré obchodní cestě vedoucí severojižním směrem snad z Konešína do Znojma, v místech, kde komunikace protínala údolí řeky Rokytné. Lokalita jménem Cibuluška má tvar protáhlého hřbetu, který velmi zvolna stoupá ze dna údolí k náhorní plošině. Taková poloha byla příhodná pro vozovou cestu. Terén Cibulušky je rozbrzděn soustavou mnoha úvozů starých cest. Obchodní cesta ztratila význam asi současně s koncem vesnice. Později byla využívána nejspíš jen jako přístupová komunikace k mlýnu.

Podívejme se nyní, jaké stopy po zaniklé vsi můžeme na Cibul-

vybudované nově od základů, pouze respektuje půdorys bývalého mlýna. Z technických staveb patřících k mlýnu se dochoval rozbořený jez a přilehlá část náhonu. K jezu se dostanete po cestě kolem bývalého pionýrského tábora.

A jak se nejlépe dostanete na Cibulušku? Z Tavíkovice po silnici směrem na Dobronice. Po 0,7 km odbočte doprava na asfaltovou lesní cestu, která vede přímo k Vilímovu mlýnu. Od tohoto rekreačního objektu stoupá lesní cesta přímo na hřbet Cibulušky.

Z Přešovic se vydejte po polní cestě podél přešovického potoka směrem k lesu. Na okra-

Úzká boční výpust náhonu na Vilímův mlýn

lušce najít. Předně je třeba poznamenat, že najít pozůstatky takto starých osad je velmi nesešné. Přesná poloha Sovolusky je neznámá a ani my jsme zbytky vesnických domů nenašli.

První slibné místo bylo v poloze „U křížných cest“. Je to křižovatka pěti lesních cest 0,7 km severovýchodně od vrcholu Cibulušky (kóta 418 m). Na místo nás upozornil p. Dobeš z Přeskač. Zde se podle místní tradice měly nacházet zaniklé Sovolusky. My jsme však při pátrání nebyli úspěšní.

Druhé pravděpodobné místo je v okolí Sovoluského (Vilímova) mlýna. Předpokládáme, že mlýn mohl být součástí zástavby zaniklé vesnice. Poloha mlýna je klimaticky příznivá k založení vesnice. Ani zde jsme však pozůstatky středověkých staveb nenašli.

Samotný Vilímův mlýn je dnes moderní rekreační zařízení,

již lesa stojí za pozornost kamenný most, poměrně velká stavba z kamenů kladených nasucho. Na Cibulušku je možné vystoupat od kamenného mostu přímo do svahu. Lokalita je rozsáhlá (přes 50 hektarů). Doporučujeme turistickou mapu 1:50000 Třebíčsko.

Cibuluška nám tentokrát své tajemství nevydala. Pokud jako místní znalci nebo úspěšní nálezci zjistíte polohu zaniklé obce, napište nám. Přispějete významně do mozaiky regionální historie. Pokud stejně jako my nebudete úspěšní, jistě vás potěší krása zdejší divoké přírody. V červenci a v srpnu jsou lesy na Cibulušce provoněné růžovými květy bramboříku.

Na závěr chceme poděkovat panu Dobešovi z Přeskač za mnoho cenných informací k historii zdejšího kraje.

Bronislav a Eva Grunovi,
Petrovice, M. Krumlov